

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.II.20.374/2014/3. szám

A Debreceni Ítéltábla a Dr. ... ügyvéd, eseti gondnok (cím) által képviselt felperes neve (cím) felperesnek - Dr. Balogh Ádám ügyvéd (cím) által képviselt I.rendű alperes neve (cím) I. rendű, a személyesen eljáró II.rendű alperes neve (cím) II. rendű alperes ellen kártérítés iránt indított perében a Debreceni Törvényszék 5.P.20.418/2013/24. számú ítélete ellen a felperes által 33. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán meghozta a következő

ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az I. rendű alperesnek 15 nap alatt 8 100 (Nyolcezer-egyszáz) forint általános forgalmi adót tartalmazó 38 100 (Harmincnyolcezer-egyszáz) forint fellebbezési költséget.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás

A Debreceni Városi Bíróság 31.P.23.731/2011/8. számú ítéletével a 2003. március 5-étől cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezett felperes cselekvőképességét általános jelleggel, minden ügycsoport tekintetében korlátozó gondnokság alá helyezésre módosította, mellőzte a választójogból való kizárását. Az ítéletet a Debreceni Törvényszék 1.Pf.21.032/2012/12. számú ítéletével helybenhagyta, a jogerős ítéletet a Kúria Pfv.II.22.159/2012/3. számú ítéletével hatályában fenntartotta.

Debrecen Városi Gyámhivatal 2012. november 23-án hozott határozatával **L. P.-t** hivatásos gondnoki tisztségéből felmentette, és a felperes részére hivatásos gondnokként kérelmére a II. rendű alperest rendelte ki.

Az I. rendű alperes és a I.rendű alperes Szociális és Gyámhivatala a II. rendű alperest 2013. január 1-jétől bízták meg a hivatásos gondnoki feladatok ellátásával.

A felperes személyesen eljárásokat, pereket kezdeményezett, többek között **K. G.** ellen tett feljelentése alapján becsületsértés és rágalmozás miatt a Debreceni Városi Bíróságon 74.B.1478/2012. szám alatt indult magánvádas eljárás. A bíróság az eljárást megszüntette, mert a gondnokság alatt álló felperes magánindítványa **L. P.** gondnoka utólagos jóváhagyása hiányában nem joghatályos. A felperes végzés ellen személyesen előterjesztett fellebbezését az időközben gondnokául kirendelt II. rendű alperes nem hagyta jóvá.

A felperes a keresetében az alpereseket 1 000 000 forint kártérítés megfizetésére kérte egyetemlegesen kötelezni. Az I. rendű alperes jogellenes és felróható magatartásaként azt jelölte meg, hogy nem szorította rá a II. rendű alperest a hivatásos gondnoki tevékenysége megfelelő ellátására. A II. rendű alperes a hivatásos gondnoki tisztségét nem megfelelően látta el, jogellenesen nem hagyta jóvá személyes nyilatkozatait, a kereseteit, meggátolta az érdekei érvényesítésében. Külön kiemelte a Debreceni Városi Bíróság 74.B.1478/2012. számú büntetőeljárását.

Az alperesek az ellenkérelmükben a kereset elutasítását kérték.

Az I. rendű alperes szerint a kárfelelősség egyetlen eleme sem valósult meg. A megbízási felelősség alól mentesült azzal, hogy a II. rendű alperes kiválasztása során a jogszabályoknak megfelelően és az adott helyzetben elvárhatóan járt el.

A II. rendű alperes védekezése szerint azzal képviseli a felperes érdekeit, ha nem támogatja valamennyi perindítását. A felperes többnyire értelmezhetetlen beadványait átolvasva. Azok a korábbi határozatok idézik, konkrétumokat, tényeket nem tartalmaznak. Ezért azokat érdemi intézkedésre nem tartotta alkalmasnak.

Az elsőfokú bíróság az ítéletével a keresetet elutasította, kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az I. rendű alperesnek 127 000 forint perköltséget.

Az indokolásában rögzítette, hogy a felperes követelése jogcímeiként a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 348. §-át és a 339. §-át jelölte meg. Az alperesek kártérítési felelősségére a 350. § (1) bekezdése irányadó, az állandó jellegű megbízási viszonyukra a 350. § (2) bekezdése alapján az alkalmazottért való felelősség szabályai is alkalmazhatóak. Mindkét esetben feltétel az, hogy a közvetlen károkozó megbízott kártérítési felelőssége a régi Ptk. 339. §-ának (1) bekezdése alapján megállapítható legyen. Ehhez a felperesnek a Pp. 164. §-ának (1) bekezdése alapján azt kellett bizonyítania, hogy a hivatásos gondnoka jogellenes és felróható magatartást tanúsított, amellyel okozati összefüggésben érte kár.

Az elsőfokú bíróság a Debreceni Városi Bíróság 31.P.23.731/2011. számú, a Pp. 3. §-ának (5) bekezdésében rögzített szabad bizonyítás elvére tekintettel bizonyítékként értékelt irataiból kiemelte az igazságügyi elmeorvos-szakértői véleményt, a felperes nyilatkozatát, a mentálhigiénés gondozó **T. S.** tanúvallomását. Mindebből levont következtetése szerint a felperes gondnokság alá helyezését indokoló elmebeli állapotával szoros összefüggésben állt az, hogy mindennapjai középpontjában eljárások indítása, keresetlevelek, feljelentések, beadványok szerkesztése állt. Az eljárások kezdeményezése iránti állandó késztetése miatt volt a leginkább indokolt a cselekvőképességének korlátozása. Ebből adódóan a hivatásos gondnok feladata a felperes kezdeményezte peres ügyek esetében nem az, hogy azokat utólag felülbírálat és kritika nélkül jóváhagyja, valamennyi keresetindítását támogassa. A felperes érdekeit az képviseli, ha beadványait megszüri, a parttalan, eleve eredménytelennek tűnő, a korábbiakhoz képest újat nem tartalmazó jognyilatkozatokat nem támogatja.

A felperes azért került cselekvőképességet általános jelleggel, és nem egyes ügycsoportokat érintően korlátozó gondnokság alá, mert általában véve nem képes saját

ügyeiben megalapozott döntést hozni. Belátási képessége hiányosságai miatt van szüksége gondnokra, akinek az a feladata, hogy helyette döntsön. Ebből következően a II. rendű alperes, amikor a felperes jognyilatkozatait nem hagyta jóvá, nem jogellenesen és felróhatóan járt el. A hivatásos gondnoki tisztségéből eredő kötelezettségét teljesítette a felperes érdekeinek a szem előtt tartásával. Ez a felperes vagyoni érdekeinek a védelmét is jelentette: a bírósági eljárás pervesztesség esetén a költségmentes fél számára is perköltségviselési kötelezettséggel jár (Pp. 86. §-ának (3) bekezdés).

Az elsőfokú bíróság összegző indokai szerint a felperes gondnokság alá helyezésének célja az, hogy megfelelő támogatásban, jogi védelemben részesüljön azon ügyei vitelében, amelyekben a belátási képessége korlátozott, ezért önállóan nem képes az érdekeinek megfelelő jognyilatkozatok tételére. A II. rendű alperes ezt a védelmet biztosította a felperes részére. A felperes ugyanis - ahogy arra a jogerős ítélet indokolása is utal -, kirívóan okszerűtlen, észérvekkel nehezen igazolható, sőt részben nem is követhető módon és indokokkal indít hivatalos (közigazgatási, büntető-, illetve peres) eljárásokat.

Mindezek alapján a felperes a II. rendű alperes jogellenes és felróható magatartását nem bizonyította, a bizonyítás sikertelensége pedig a Pp. 3. §-ának (3) bekezdése alapján az ő terhére esik. A kártérítés bármelyik (jogellenesség, felróhatóság, kár, okozati összefüggés) elemének a hiánya a kártérítési követelést alaptalanná teszi. Erre figyelemmel a Pp. 3. §-ának (4) bekezdése alapján, mint a jogvita elbírálása érdekében szükségtelent, mellőzte a tanúbizonyítást és a Debreceni Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 7.K.30.495/2012. számú iratainak a beszerzését.

A kereset II. rendű alperessel szembeni sikertelenségéből következik az, hogy a kereset az I. rendű alperessel szemben is alaptalan. Nincs olyan károkozás, amelyért a megbízó I. rendű alperes egyetemlegesen helyt állni tartozna.

A felperes a fellebbezésében kérte az elsőfokú bíróság ítéletének a megváltoztatását, az alperesek keresete szerinti kötelezését. Az I. rendű alperes kárfelelősségét állította amiatt, hogy a II. rendű alperest nem szorította rá a tevékenysége jogszerű, megfelelő ellátására, elmulasztotta az utasításokkal való ellátását, felügyeletét. A II. rendű alperes azzal okozott kárt, hogy helyette és az érdekeivel ellentétesen döntött, nem segítette igényeinek az érvényesítését, hatósági eljárások, büntető és polgári perek kezdeményezését, az elutasító határozatokkal szemben a jogorvoslati joga gyakorlását. Köteles volt a bírósági iratait megszerkeszteni, ellenjegyezni, a tárgyalásokon megjelenni, őt képviselni. Álláspontja szerint az ügyei vitéléhez szükséges belátási képessége nem korlátozott, önállóan képes az érdekeinek megfelelő jognyilatkozatok tételére. Nem indított kirívóan okszerűtlen, észérvekkel igazolhatatlan eljárásokat. A fokozott igazságkeresése nem kóros, a feljelentés alkotmányos jog. A II. rendű alperes jogellenes, a hivatali hatáskörét túllépő, ezzel kárt okozó magatartását bizonyította. Az elsőfokú bíróság kirívóan súlyos jogértelmezési és jogalkalmazási tévedéssel, tényállás megállapítása nélkül hozta meg a keresetet elutasító, a bizonyítatlanságra alapított ítéletét, és utasította el a károsodása és a sérelme mértéke körében a tanúbizonyítási indítványait. Ezért szükséges az elsőfokú eljárás megismétlése.

A fellebbezés nem alapos.

Az ítélet tábla a kereset érdemi elbírálásához szükséges keretben feltárt és megállapított tényállást ítélezése alapjául elfogadta, az elsőfokú bíróság érdemi döntésével és annak jogi indokaival egyetértett. A jogkérdésben történő döntést igénylő perben a releváns adatok az első fokú ítélet érdemi felülbírlatához rendelkezésre álltak, eljárási jogszabálysértés, a bizonyítás kiegészítésének szükségessége hiányában az első fokú ítélet Pp. 252. §-ának (2) és (3) bekezdése alapján történő hatályon kívül helyezésének nem volt indoka.

Az elsőfokú bíróságnak a cselekvőképességében általános jelleggel korlátozott felperes képviselőre kirendelt II. rendű alperes hivatásos gondnok és az őt erre a feladattal megbízó I. rendű alperes felperesnél bekövetkezett kárért való felelősségéről kellett határozni. Helyesen ítélte úgy, hogy először a II. rendű alperes kárfelelősségéről kellett állást foglalnia, annak hiányában a megbízó I. rendű alperes helytállási kötelezettsége a régi Ptk. 350. §-ának (1) és (2) bekezdése alapján egyaránt kizárt. Helytállóan foglalt állást arról is, hogy jogellenes magatartás hiánya miatt kárfelelősség az alpereseket nem terheli. Az indokait az ítélet tábla a fellebbezési érvekre figyelemmel egészítette ki.

A hivatásos gondnok kárfelelősségéről a bíróságnak általánosságban kellett állást foglalnia, mert a felperes nem jelölt meg a magánvádas indítványát elutasító elsőfokú bírósági határozat elleni fellebbezésén túl konkrét esetet, amikor a II. rendű alperes közreműködésének megtagadása miatt nem tudta jogát érvényesíteni.

A cselekvőképességhez fűződő jogi hatás a régi Ptk. 11. §-ának (2) bekezdése alapján az, hogy aki cselekvőképese, maga köthet szerződést vagy tehet más jognyilatkozatot. A cselekvőképesség érvényes jognyilatkozat-tételi képességet jelent, amely mindenkit megillet, akinek cselekvőképességét törvény vagy a régi Ptk. 14. §-ának (1) bekezdése alapján a bíróság ítélete nem korlátozza.

Az ítélet tábla a fellebbezés érvei miatt tartotta szükségesnek annak hangsúlyozását is, hogy a felperes cselekvőképességének általános jelleggel korlátozott volta a jelen perben vitássá nem tehető jogi tény. Az ítélet a gondnokság alá helyezésről rendelkező ítélet jogerőre emelkedését követő naptól mindenkivel szemben hatályos (Pp. 311. §-ának (1) bekezdése, a Polgári Törvénykönyv hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 1960. évi 11. törvényerejű rendelet (rég. Ptk.) 14/A. §-a). A cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezés tényéhez kapcsolt jogkövetkezményekre az ekkor hatályos jogszabályi rendelkezések alkalmazandóak.

A bíróság a felperes döntési autonómiáját - saját és mások jogainak védelme érdekében - semmilyen ügycsoport, konkrét ügyfajta tekintetében nem tartotta fenn, a cselekvőképességét általános jelleggel, minden ügycsoportban, így a bíróságok, és hatóságok előtti eljárás jogának a gyakorlásában, a bírósági és hatósági ügyek kezdeményezésében és vitélében is korlátozta. A jogi védelmet is jelentő jogkorlátozása következtében az önálló döntés jogától megfosztott felperes nincs elzárva a bírósághoz fordulás jogától, de annak érvényesítése csak gondnoka közreműködésével lehetséges. A régi Ptk. 14/B. §-ának (1) bekezdése alapján érvényes jognyilatkozatot - a 20. § (1)

bekezdés szerint - törvényes képviselője, a gondnoka közreműködése, beleegyezése, vagy utólagos jóváhagyása nélkül nem tehet.

A régi Ptk. 14/B. § (2) bekezdésének a) pontja alapján a korlátozottan cselekvőképes személy a gondnoka közreműködése nélkül csak olyan személyes jellegű jognyilatkozatot tehet, amelyre a jogszabály feljogosítja. Ilyen rendelkezést tartalmaz a korlátozottan cselekvőképes személyt a gondnokság alá helyezési perben teljes perbeli cselekvőképességgel felruházó Pp. 306. §-ának (1) bekezdése, a személyhez fűződő jogai védelmében önálló fellépésre jogosító régi Ptk. 85. §-ának (1) bekezdése. A gondnokolt egyéb polgári peres eljárásokat kezdeményező jognyilatkozatának az érvényessége azonban a gondnokának a közreműködését igényli. A Pp. 49. §-ának (1) bekezdése szerint ugyanis a perben mint fél személyesen vagy meghatalmazottja útján az járhat el, akinek a polgári jog szabályai szerint teljes cselekvőképessége van, illetőleg, aki a per tárgyáról a polgári jog szabályai szerint érvényesen rendelkezhetik (perbeli cselekvőképesség). A Pp. 50. §-ának (1) bekezdése alapján pedig a felek perbeli jog- és cselekvőképességét a bíróság az eljárás bármely szakában hivatalból vizsgálja. Ezt szolgálja a Pp. 311. §-ának (4) bekezdése alapján a gondnokoltakról a bíróság által vezetett névjegyzék.

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 56. §-ának (2) bekezdése alapján a korlátozottan cselekvőképes sértett, a magánvádló képviselőjét is a törvényes képviselője látja el.

Az eljárási képesség a hatósági eljárásokban is a polgári jogi cselekvőképesség meglétéhez kötött. A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.) 15. §-ának (7) bekezdése alapján a természetes személy ügyfélnek akkor van eljárási képessége, ha a polgári jog szabályai szerint cselekvőképességgel rendelkezik. Jogszabályban meghatározott esetben a korlátozott cselekvőképességgel rendelkező személyt is megilleti az eljárási képesség. Ha eziránt kétség merül fel, az eljáró hatóság hivatalból vizsgálja az eljárási képesség meglétét, és ha annak hiányát állapítja meg, úgy az ügyfél helyett törvényes képviselőjét vonja be az eljárásba, illetve ügygondnok kirendelését kéri.

Az Alkotmánybíróság a 11/2014. (IV.4.) AB határozatában kifejtettek szerint „... A cselekvőképesség korlátozásakor arról van szó, hogy valaki más cselekszik a jogosult helyett, mivel ő képtelen rá ... [30]. ... az egyéni cselekvési autonómia körébe tartozóan a jog más személy fellépését intézményesíti ...[31], ... a »helyette történő joggyakorlás« az önrendelkezési jog egyidejű törvényi korlátozása mellett biztosít másnak döntési lehetőséget; [32]”.

A fent felhívott rendelkezések alapján a II. rendű alperes a felperes személyes jognyilatkozatain kapcsán a közreműködését törvényi felhatalmazás alapján tagadta meg, míg az ez okból megszüntetett magánvádas eljárásban az első fokú végzés elleni fellebbezés nyilvánvalóan nem vezethetett volna eredményre.

A gondnokolt és gondnoka közötti vita esetén a gyámhatóság dönt. Ilyen döntés kezdeményezésére a felperes a perben nem hivatkozott. Ennek hiányában pedig nem kérhető számon az I. rendű alperesen a II. rendű alperes törvényi felhatalmazáson alapuló döntése. A régi Ptk. 20/A-D. §-ai alapján a gyámhatósági felügyelet pedig annak

vizsgálatára terjed ki, hogy a gondnok tevékenysége során a gondnokolt vagyonának a kezelését és a személyes gondozását megfelelően látja-e el.

Az ítélet tábla a fellebbezés érveinek az értékelésével a fent kifejtett indokai alapján jogszabálysértést nem állapított meg, az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A perveztes alperes a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján köteles megfizetni az I. rendű alperes jogi képviselőjével felmerült, a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdésének a) pontja, az (5) és (6) bekezdése alapján - a 4/A. § (1) bekezdése szerint az általános forgalmi adó felszámításával - a fellebbezési ellenkérelem által indokolt tevékenység értékelésével mérsékelt összegben megállapított fellebbezési költségét. A II. rendű alperesnek költsége nem merült fel.

A költségmentességben részesült felperes a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (1) bekezdése alapján a fellebbezési illeték megfizetésére nem volt kötelezhető, azt a 14. § alapján az állam viseli.

D e b r e c e n, 2014. szeptember 11.

Dr. Csiki Péter s.k. a tanács elnöke, Dr. Kocsis Ottília s.k. előadó bíró, Cogoiné Dr. Boros Ágnes s.k. bíró

A kiadmány hitelül:
- kiadó -